

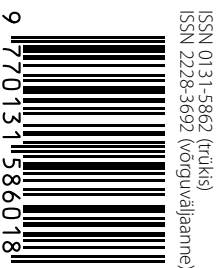
EESTI LOODUS

Karusammal – aasta sammal

Kasside ja lindude suhted
Korallrifid Eestis
Turteltuvi

Populaarteaduslik ajakiri. Ilmunud 1933. aastast. 4,90 € MAI 5/2017

ISSN 0131-5862 (trükiis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 586218 6

2 Toimetaja veerg

3 Sõnumid

11 EL küsib: vastavad Veljo Runnel ja Eerik Leibak

12 Aasta sammal on harilik karusammal
Kai Vellak ja Nele Ingerpuu tutvustavad kergesti äratuntavat ja laialt levinud sambalaliiki ja kutsuvad üles sambalaid rohkem pildistama

16 Turteltuvi on meie metsades üha haruldasem

Riho Marja jätkab aasta lindude tutvustamist: praegusel aastaajal jõuab meile tagasi Aafrikas talvituv „harilik“ turteltuvi

22 Kassid on suur oht lindudele

Marko Mägi hindab kodukasside negatiivset mõju looduslikule loomastikule: kahju ärahoidmine on suuresti kassiomanike teha

30 Tööjuhend: Aita kaardistada Eesti päevaliblikaid!

Anu Tiitsaar kutsub üles koguma levikuandmeid meie tavaliisemate ja küllaltki hästi äratuntavate putukaliikide kohta

32 Kaks kevadist kägukärbest

Ave Liivamägi ja Peeter Tarlap kirjeldavad kaht uut putukaliiki, keda võib pida kevadekuulutajaks putukamaailmas

34 Üks Eesti paigake:

Kindralimägi Tamsal

Juhani Püttsepp käis Tartumaal Pangodi ümbruses otsimas jälgi kunagistest sõjasündmustest, mis ühtaegu kajastuvad kohanimedes

36 Huvitav Eesti:

Kaali on maailma kauneim kraater
Jüri Plado kiidab küllap üht Eesti rahvusvaheliselt tuntuimat vaatamisväärsust, mille tekkeaeg on põhjustanud tänini vaidlusi

40 Poster: Eimar Kull

42 Intervjuu: Metsloomade ravi keerukad valikud. Loomaarst Madis Leivitsaga vestelnud Toomas Kukk

48 Looduse lugu pildis: autoriõigus on pildikasutuse lahutamatu osa

Arne Ader ja Urmas Tartes lõpetavad oma artiklisarja pealtnäha endastmõistetava ja lihtsa teemaga, mis puudutab ilmselt igat fotograafiahuvilist ja fotode kasutajat

53 Mais on meie rahvuskivi tähtpäev

Rein Raudsep meenutab paekivi tähtsust meie rahvuskivina

54 Looduselamus maailmast: Gröönimaal jäämägede, vaalade ja muskusveiste juures

Hendrik Relve viib lugeja sel korral maailma suurimale saarele, kus olulised vaatamisväärsused on mitmesugused suured imetajaliigid nii maismaal kui ka ookeanis

58 Tiit Kändleri esse:

Seaduste vägi ja looduse jõud

56 Korallrifid Eesti maastikus: mälestus ekvatoriaalsest kliimast

Igor Tuuling tutvustab Eesti paeses aluspõhjas leiduvaid rifimoodustisi, mille silmapaistvamaid näidiseid võib näha Lääne-Eestis

67 Panin tähele: hallitus

68 Ilmaennustajast vitamiinipuu

Triin Nõu kiidab hariliku kuuse võrseid, millel on eeskätt kevadel rohkesti kasulikke omadusi

70 175 aastat kuulsa linnuteadlase

Valerian Russowi sünnist

Olav Renno meenutab üht Eesti-, Liivi- ja Kuramaa linnustiku esimest tundmaõppijat, kelle töödele on saanud hilisemad uurijad tugineda

72 In memoriam:

Hans-Voldemar Trass,
Mart Rohtla,
Ago Jaani

74 Kroonika

78 Mikroskoop

79 Ristsõna

80 Ajalugu, sünnipäevad

Silksolk ja vanaaegne õmblusmasin

Selles Eesti Looduse numbris (lk 11) selgitab Eesti linnunimetuste komisjoni sekretär Eerik Leibak, miks väike-lehelinnust on saanud silksolk. Leibaku arvates pole kuigi oluline, kuidas inimene liiki nimetab, peasi, et ta selle oleni ise looduses ära tunneb. Pigem on kahju, et loodusega seotud sõnavara mitmekesisus väheneb. Meenub paar juhtumit.

Hulk aastaid tagasi õpetasin Tartus Raadi kalmistul tudengitele linde. Meile esines kenasti metslehelind. Kirjeldasin tema laulu kui elektriõmblusmasina üha kiirenevast surinat: see annab metslehelinnu laulu väga hästi edasi. Minu lapsepõlves oli selline masin paljudes kodudes. Ent tudengite nägudest sain aru, et neile ei õelnud see võrdlus midagi. Üks neist arvas aga kohe, et ta sõbral on umbes samaugune mobiilihelin, ja seepeale tuli teisteltki oma seoseid.

Kunagi hiljem juhtusin vestlema ühe eaka naisega tema taluõuel. Juttu oli lindudest. Naine rääkis pikalt ja laialt, kes tal kõik aias ja talvel toidumajas tegutsevad. Ta eristas üllatavalt palju linnuliike ja paistis neid hästi tundvat, kuid ei teadnud enamiku ametlikku liiginimetust. Kuigi tunnen linde üsna hästi ja paljudel ka rahvapärased nimetusi, pidin sageli mõistatama või täpsustama, kellest ta rääkis. Mitme linnu kohta oli naisel oma nimi, mida ma polnud kuulnudki, ja mõni kirjeldatud liik jäigi välja selgitamata. Jõudsin arusaamisele, et see naine teadis vähemalt oma aias kohatavatest liikidest palju rohkem kui mina, sest ta oli nende tegutsemist aasta ringi iga päev jälginud. Sel polegi tähtsust, kuidas ta neid nimetas.

Õpetajad, juhendajad jt on vaid abilised, vahendajad ja suunajad,

Foto: Toomas Kukkk

kes peaks andma pigem õnge kui kala. Looduse tundmisel ja tunnetamisel on kõige olulisem isiklik kogemus, sellest tekkivad seosed ja emotsioonid. Kui oled oma kõrvaga kuulnud, mis häält teeb mets- või väike-lehelind, võid talle vabalt anda oma nime, mille järgi teda meeles pidada. Küll see ametlik nimetus ka vajaduse korral ajapikku meelde jääb.

Samamoodi on ka Eesti Loodus ja teised loodus- ja teadusajakirjad üksnes vahendajad. Ajakirjas ilmuvad lood on toimetajate valitud ja artiklite sisu esitatud autori vaatenurgast. Iga lugeja leiab siit oma iva, tekivad oma seosed ja mõtted, kuid veel parem: käi ise lahtiste silmadega ringi, jälgi, uuri ja avasta, siis oskad kaasa mõelda ja loetud oma kogemustega kokku viia.

P. S. Esimesest juhtumist olen õppinud ka seda, et tuleb ajaga kaasas käia.

Riho Kinks

EESTI LOODUS

68. aastakäik Nr 5, mai 2017

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post toimetus@el.loodus.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukkk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Külvik**
529 4033, helen.kylvik@gmail.com

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Jüriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendamine **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri
Endla 3, Tallinn 10122

Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
riho.kinks@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info Triin Nõu
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaamijuht **Helen Lehismets**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub
keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2017

Summaries of some articles can be found at
our web site www.eestiloodus.ee

4041 0820
Trükitoode

PEFC sertifitseeritud
Käsitööstöde on pürit
säästvalt majandatud
metsast ja kontrollitud
allikast.
www.pefc.org

Trükitud trükikojas Printall

